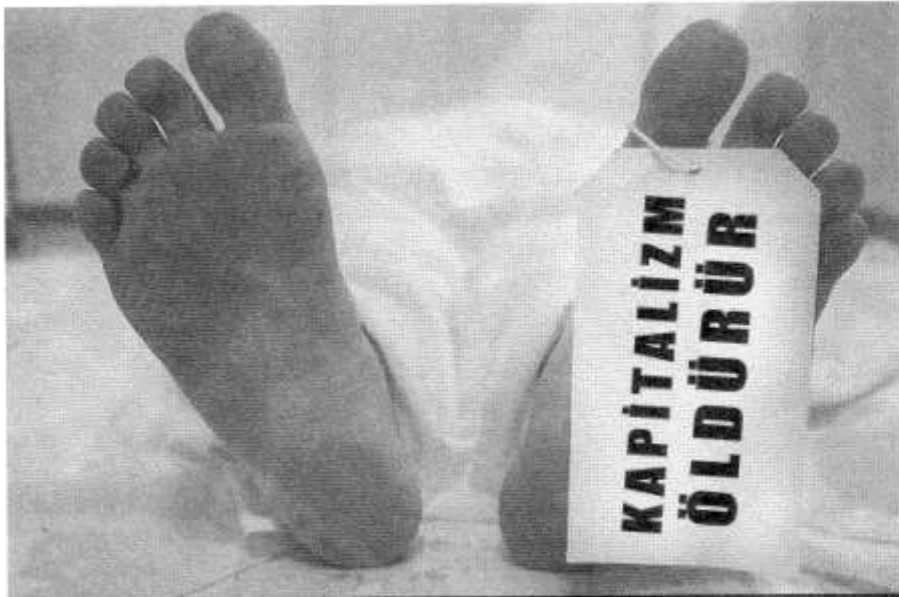

**KAPITALİZMİN
OYUNUNU
BOZUYORUZ**

**FEVKALADE
TEHLİKELİ**

fanzin

KAPİTALİZMİN KRİZİNDE KADIN OLMAK

Bugün kapitalizm, küresel boyutuyla insanlığın krizi haline gelmiştir. Kadınlar ise iktidarın ve erkek egemenliğin cinsiyetçi tahakküm biçimlerine, savaşın acımasız koşullarına, yaşamın militarizasyonu ile şiddete maruz kalarak, yoksullaştırılarak, emeği, bedeni ve özlüğü alınıp satılabilen birer metaya dönüştürülerek, bu krizin 'ezilen' özneleri haline getirilmişlerdir. Kapitalizmin kısılcacında sıkışan ve birçok biçimde çaresizleştirilen biz kadınlar artık elzem olarak

gördüğümüz 'kurtuluş' mücadelesinde de bir tek erkek egemenliğini değil; beraberinde bizleri doğrudan sömüren kapitalizmi de yıkmak durumundayız. Çünkü özgürleşmek için bu kaçınılmazdır.

HAYALET EMEKÇİLER

Günümüzde kadınlar, ağır ve kötü koşullarda çalışmaktalar. Bu kötü koşullara karşılık örgütlenerek mücadele geliştirmeleri açısından ise yoksun bir üretim döngüsünün içindedirler. Yasal ola-

rak iş tanımı yapılmayan özel-likle hizmet sektörünün büyük çoğunluğunu oluşturan kesim bu yoksunluğu yaşamak zorundadır. Mesela; ev eksenli çalışan kadınlar, aslında resmen işçi değillerdir ve bu nedenle devlet nezdinde

ihtiyaç duyulan iş potansiyeli açısından önemli bir verimlilik alanı oluşturmaktadırlar. Bir zamanlar fabrikalardaki mavi ve beyaz yakalı işçiler patrona, çalışma koşullarındaki adaletsizliklere karşı sendikalarda örgütlen-

hukuken geliştirebilecekleri arz talep ilişkisine maruz kalmazlar; ancak mevcut sendikaların içinde sendikal faaliyetler yürüterek öz örgütlülüğü geliştirebilir ve resmi anlamda işçi olmadan da bu alanda bir mücadeleyi sürdürebilirler. Burada sorunsal olarak görülmesi gereken; işçileşememek ya da iş ihlallerinde ortaya çıkacak sömürünün hukuki sürecine yasal tanımlama geliştirilemediği için kişinin yaşadığı mağduriyet değildir. Üzerinde durulması gereken önemli nokta; öz örgütlülüğün işletilmesi önündeki engellerdir. Milyonlarca kadın tercih sebebi oldukları için hizmet sektöründeki sömürünün bir parçasıdır. Ve düşünülenin aksine hem sayıca oldukça kalabalık, hem de

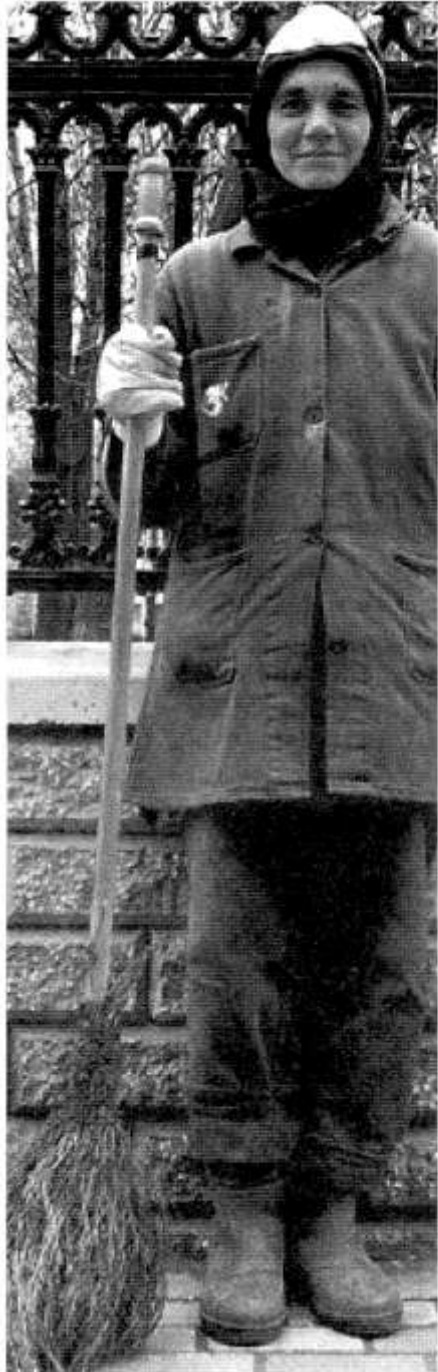
nebilirken artık değişmekte olan yeni kapitalist üretim modelinde çok daha fazla şekilde sömürülmektedirler. Yine bir zamanlar grev ve boykot gibi üretimi tamamen durduracak devrimci nitelikteki direnişler içinde aktif katılımcı rol üstlenen milyonlarca kadın bugün bu niteliğin oldukça zayıfladığının farkında. Bu durumun birçok nedeni var elbet ancak gözden kaçan önemli noktalardan birimücadeleyi bütünlüklü görmemektendir. Günümüzde kayıt dışı denilen bu alanda milyonlarca kişi geleceksiz ve güvencesiz emek sömürüsüne katlanmak zorunda. Kayıt dışı çalışma son otuz yılın yeni üretim modelinin bir sonucu.

Küresel kapitalizme baktığımız zaman finans sermayesinin hakim olduğunu, merkezsiz üretimin teknolojinin de yardımıyla parçalanıp tüm küreye yayıldığını ve yaygınlaştığını biliyoruz. Kayıt dışı çalışma demek; iş sözleşmesi, iş güvencesi, esnek ve belli süreli tanımlanan, çalışanın özlük haklarıyla ilgili muhataplarını çoğu zaman bulamadıkları, gelecek ve süreklilik açısından risk taşıyan işleri ifade ediyor. Sektörle birlikte ciddi bir biçimde ortaya çıkan, kuralsızlaştırma, özelleştirme ve gittikçe büyüyen küreselleşme ve küreselleşmenin de hızlanmasıyla her toplum verimlilik kavramını çok önemli bir faktör olarak dikkate almaya başlamıştır.

Bu küresel sömürünün getirisi olarak geliştirilen merkezsiz üretim herhangi bir vasıf içermeyen işlerin yani birçok kişi tarafından 'işçilik gerektirmeyen' şekilde yapılabilir olmasını ifade eder. Yani artık giydiğimiz bir kot pantolonun dikişinin, taşlanması, etiketlenmesinin farklı yerlerde parçalı bir şekilde üretilmesi ve hazır hale getirilmesi söz konusudur. Bu durumda işçinin niteliği önemsizleşir. ***Vasıfsız işçi statüsünde tanımlanan milyonlarca kişi kapitalist pazarın sonsuz köleleri haline gelir.*** Yine bu alanlarda vasıfsız işçiler olarak nitelendirilen kadınlar çalıştırılmaktadırlar. Üretim

depoları haline gelen bu yerler günümüzde aynı zamanda kadın emeği deposu haline gelmiştir. **Stant hostesliği, tanıtım-pazarlama, anket, garson vb. geçici işler, ev eksenli çalışma (bebek, hasta, yaşlı bakıcılığı, gündelik temizlik, sekreterlik, evinden çalışanlar) aynı zamanda potansiyel işsiz olarak ta görülebi-**lecek bu çokluk, günümüz küresel kapitalizminin **hayalet emekçileri sayılabilirler.** Dolayısıyla bu alanlarda yaratılması mümkün olan bir mücadele alanı resmiyete dayalı bir yasallık olarak tanımlanmasa da bu görünmeyen çoğunluğun varlığı açıktır. **Özellikle yoksul ve orta sınıfı içinde barındıran bu kesimin günümüz kapitalist üretiminin, sonsuz köleleri haline gelmekten kaçamayacağı aşikâr.** Kapitalist üretimin sonsuz köleleri olan bu kesim aynı zamanda hizmet sektörü için iş potansiyeli olarak görülen, haklarını aramayacak olan, bu duruma bildiği halde razı kalacak ancak yaşamını idame ettirebilmek için çalışmak zorunda kalacak kesimdir. **Bu nedenle bu kesim Marks'ın artık tanımlayamayacağı sınıftır, yani sonsuz köleliğin yaratıcılarıdır.**

KAPİTALİZM DEĞİL ÖZGÜRLÜK

Bugün kapitalizmi salt ekonomik sistem olarak değil, sosyal ve kültürel anlamda da ilişki ağları yaratan ve doğrultusunda iktidarlar açığa çıkaran bir sistem olarak ele almak daha doğru olacaktır. Kapitalizm devamlılığını sağlaya-

bilmek için birey ve toplumsal ilişkiler arasında bir uyum açığa çıkartarak, kendisine göre bir ilişki biçimi yaratır. Bu ilişki biçimi içerisinde bencilliği, rekabeti, sömürüyü, iktidarı barındırır. Bunlarla birlikte gelen sanı ise "daha iyi yaşam koşulları"nın mümkün olabileceğidir. İçerisinde bulun-

duğumuz bu kapitalist sistem bizlere sürekli "daha iyi koşullarda" yaşamının mümkün olduğunu sunar. Kapitalizmin bahsettiği bu "daha iyi koşullar", aslında insanların birbirini sömürdüğü ilişki bi-

çimleri ile ortaya çıkan bir yaşam biçimidir. Elbette ki insanların daha iyi yaşama isteği olağandır fakat bu iyi durum kapitalizmin araçları, onun belirlediği güvensiz, bencil ilişki ağları ile elde ediliyorsa bu "daha iyi koşullar"

aslında bir yanılsamadır. **Kapitalist sistem içerisinde onun belirlemesindeki iyiye ulaşabilmek; bir değerinin duygusunu, emeğini, düşüncelerini, bedenini sömürmekten geçer.** Aynı işyerinde çalışan iki kişiden biri diğerine göre daha üst

mevkide iken ona verilmiş olan rolü benimseyerek diğeri üzerinde baskı ve üstünlük kurarak onu kendi hâkimiyeti altına alır. Bu üstünlükten rahatsız olmaz çünkü bu hâkimiyet, kafasın-

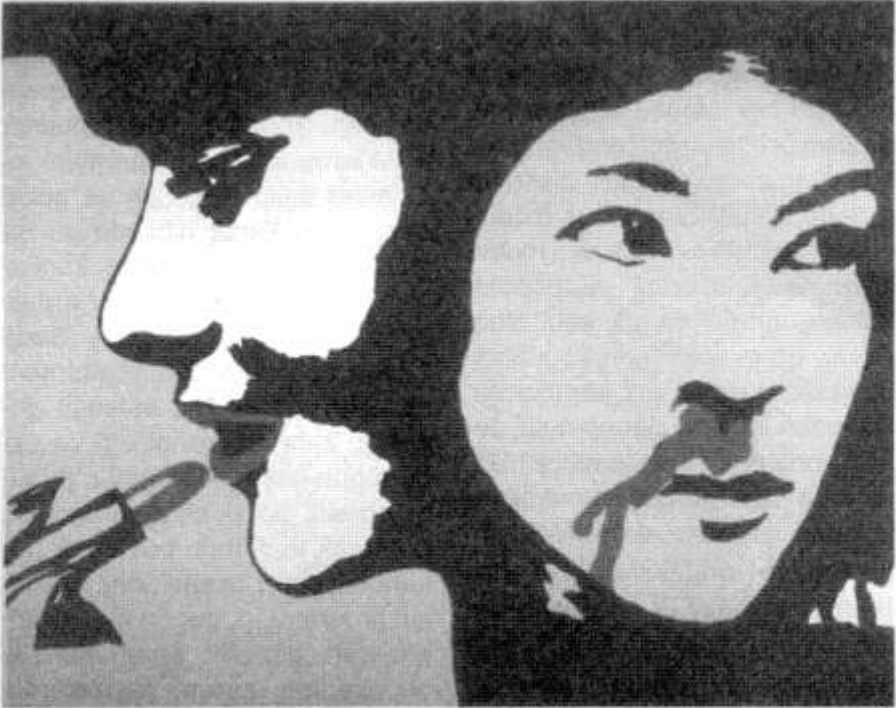
"Performans sanatçısı Alice Newstead köpekbalıklarının kozmetik sektöründe kullanılmak üzere avlanmalarını protesto etmek için uygulanan vahşetli gözle önüne sermek için kendisi avlanmış bir köpekbalığı gibi sırtından kancaladı"
3 Eylül 2008

da belirlemiş olduğu daha iyiye ulaşmanın bir koşuludur. Burada daha iyiye ulaşırken belirlenen koşullar aslında kapitalizmin kendisini sürdürmesi için bir araçtır. Diğer bir araç ise; gündelik yaşamımızın her anında algılara saldırarak ürettiği metaların mutlaka tüketilmesi gerektiğini hissettirmesidir. Kapitalizm açmış olduğu pazar alanları ile estetik, moda, kozmetik endüstrisi ve popüler kültürle sürekli olarak yeni olanı sunar. Bu endüstrilerin yoğunlaştığı kitleler daha çok kadınlardır. Kadınları reklam panolarıyla, televizyonlarla, dergilerle sürekli algılara saldıran görsel mesajlarla daha iyisini ve daha fazlasını tüketmeye endeksler. **Kapitalizmin güzellik kriterlerini ön kabul olarak belirlemiş kadınlardan bazıları sınıfsal**

olarak bu kriterlere ulaşma imkânına sahipken bazıları ise ulaşamamaları da bu durumu ona özenerek içselleştirmektedirler. Sahip olması mümkün olan kadın her dönem değişen modayı takip ederek AVM'lerde saatlerini harcıyıp, indirimleri takip edip, şık ve güzel olmak için kendi gibilerle yarışa girer. Aslında bu yarış kapitalizmin belirlediği standartlardaki kadın olabilmek yarışısıdır. Seda Sayan ve Hande Yener gibi hem cinslerimiz modayı, estetiği, güzelliği, zarafeti, zenginliği ve özgülüğün yaşadıkları şey olduğunu sürekli olarak ekranlardan dile getirerek toplumun büyük bir bölümünü buna özendirirler. Magazin programları, bugün ne giysem projeleri, güzellik yarışmaları ile bu özenme durumu taçlandırılır.

Bu özenen kadın, kendisini kadın gibi hissettirecek olan kapitalizmin güzellik kriterlerine ulaşamadığında kendini kötü hisseder, bunalıma girer ve diğer hem cinslerine hasetlik duyar. Böylece özgüveni yıpranır ve "kadın" kendini "kadın" gibi hissetmemeye başlar. Tüm bunlarla birlikte kapitalizm devamlılığını sürdürebilmek için, insanların algısında "fazlasını" tüketmenin iyi, mutluluk verici, özgürlüğü hissettiren şey olduğunu kabul ettirir. Yolda yürürken billboardlarda, evde otururken izlediğimiz dizilerde, reklamlarda, okuduğumuz gazetelerde yani anlayacağınız al-

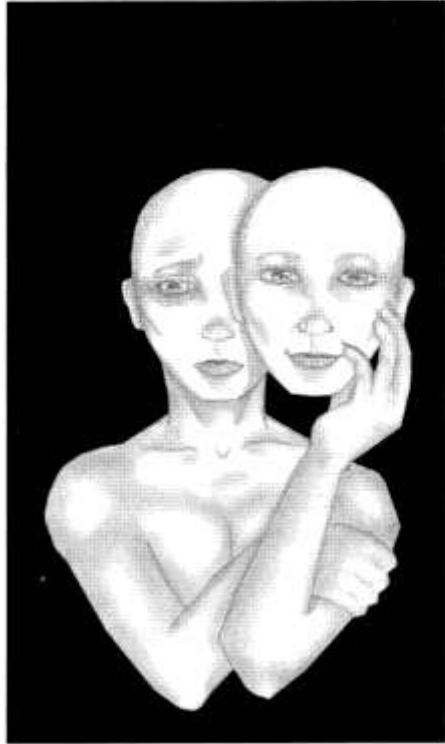
gılarımıza işlenen "ihtiyacından daha fazlasını tüket" anlayışıdır. Bu "daha fazla tüket" anlayışı o kadar normalleştirilmiştir ki tüketikçe daha mutlu ve özgür olacağımız sanısını yaratır. Çünkü her içtiğimiz Coca Colada, her yediğimiz McDonalds süper menüsünde, kullandığımız kırışıklık önleyici kremlerde ve birçok kozmetik ürününde, taşlanmış kotlarda, tek taş yüzüklerde verilen mesajlar hep aynıdır "özgürlüğü hisset"! Peki Çin hapishanelerinde mahkumları öldürerek derilerini yüzüp elde edilen kolajen maddesinin Avrupa ve Amerika'da bulunan kozmetik şirketlerine

gönderilerek üretilen yaşlanmayı önleyici kırışıklık giderici kremlerini kullanırken kendimizi gerçekten güzel hissedebilecek miyiz? Kot taşılama işçiliğini yaptığı için sliksom hastalığına yakalanmış 91 kişi ve hayatını kaybetmiş 50 kişi varken giydiğimiz taşlanmış kotların içerisinde kendimizi gerçekten şık hissedebilecek miyiz? Afrika'da silah zoruyla elmas madenlerinde çalıştırılan insanlara rağmen tek taş yüzüğü takarken kendimizi gerçekten gösterişli hissedebilecek miyiz?

Tüm canlıların yaşamları sonlanarak, hayatları çalınarak, özgürlükleri kısıtlanarak ortaya çıkan tüm bu ürünleri tüketerek özgür olduğumuzu nasıl hissedebiliriz?

Kapitalizmin sürekli algılarımıza yerleştirmiş olduğu "iyi yaşam koşulları" diye adlandırdığı şey bütünlüklü bir köleleştirme yöntemidir. Toplumsal sınıflar içerisinde herkesin belli bir kölelik statüsü vardır. Kimisi daha iyi koşullarda yaşadığını düşünürken maruz kaldığı sömürü ile daha iyi koşullara ulaşmak isteyen maruz kaldığı sömürü arasında fark yoktur. Ancak sömürü biçimleri değişiklik gösterir. İkisi de sistemin kölesidir. Yaşamlarımızda "daha iyi koşullara" sahip olmak için göstermiş olduğumuz tüm çabalar köle olmamıza ne-

den olurken; bu koşullarda özgür olduğumuzu nasıl düşünürüz? Hayatlarımızda daha iyi standartlara ulaşabilmek için başkaları tarafından ezilmeye göz yumarken bir yandan da başkalarını ezerek ve sömürerek elde edilen her ne olursa olsun bu, yaşamlarımızı özgür kılmamıza neden olmayacaktır. Bu elde edilenler, kapitalizmin sahte özgürlüğünü algılarda tutabilmek için bize sunulan metaldendir. Bu metalleri sağlamak için ise paraya ihtiyaç vardır. Kapitalizmin dayattığı bencil ilişki ağları içerisinde kazanılan parayla tükettikçe, özgürlüğe vardığımızı

zannederiz. Yani bu sistem içerisinde "paran kadar özgürsün"dür. Yani bu sistem içerisinde kendini özgür hissedersin ancak gerçekte özgür değilsindir. **Çünkü özgürlüğe giden yol bir başkasının özgürlüğünü kısıtlamaktan geçmez. Bireylerin özünü var edeceği gerçek özgürlük, kapitalizmin sunduğu tüketmekten ibaret olan "özgürlük" değildir.** Kariyer yapıp statüsünü artırarak, başkalarını ezme özgürlüğünü elde ederek, daha çok para kazanıp; güvenli sitelerde yaşayarak birçok insandan daha iyi konumda olduğunu hissedeni birey, aslında kendisini kapitalizmin sunduğu şıklardan

bir tanesine hapsedmiştir. Kapitalizm bireylerin her şeyi kendi anlamlandırıldığı gibi algılamasını istiyor. Hayatın anlamını yok etmeye çalışıyor. Kapitalizmin bencilliğine hapsedilmektense kendimizi var edebileceğimiz toplumlar yaratabiliriz. Bunu paylaşma ve dayanışmayı esas alarak, bireyin üretim ve tüketim ilişkilerinde kapitalizmden bağlarını kopardığı kolektif yaşam alanları yaratıp, yeni bir ilişki biçimi var ederek gerçekleştirebiliriz. Böylece kapitalizmin tüketmekten başka bir şey olmayan özgürlüğünü değil, bireylerin özünü var edebileceği gerçek özgürlükten bahsedebiliriz.

tüketme

tükenme

sonsuz tüketim

Günümüzde kapitalizm, üretime yabancılaşmış olan öznenin özelliklerini sadece üretime olan yansımaları üzerinden değil, tüketimi üzerinden de belirginleştiriyor. Yani herhangi bir öznenin kapitalizm açısından özelliklerini tanımlarken, o öznenin kapitalizmde sadece ne ürettiği değil, artık ne tükettiğine de bakılıyor. Bu doğrultuda da kapitalizmde kadın olmak kapitalizmin kadın olarak belirlediği kriterlere uygun olmaktan geçecektir. Bu uygunluk ise kapitalizmin tüketim için sunduklarının tüketmesiyle belirlenebilir. Günümüzde tüketim "her şeye sahip olmalısın" illüzyonudur.

İhtiyacın kadarına değil de her şeye sahip olma dürtüsüyle ortaya çıkan sonsuz tüketim isteği, sadece bir metayı tüketmekten ötedir. Salt bir tüketim karşıtlığından bahsetmenin aksine tüketimin bir ilişki biçimi haline gelmesinden ve kültürel anlamda yaşamlarımıza yön veren sonuçlarından bahsetmek daha doğru olacaktır. Kapitalizm, tüketime endeksli pazarında kaynak olarak gördüğü doğayı metalaştırıp beraberinde tüm canlı yaşamını yok ederek, aslında yaşamı topyekûn yok etmektedir. Bugün Coca Cola tüketmemek,

aynı zamanda yeraltı temiz su kaynaklarının büyük kısmını satın alan bu şirketin tekelleşen ve gittikçe büyüyen sermayesine de ortak olmamaktan geçecektir. Bu şirketin yine yoksul topraklarda çalıştırdığı milyonlarca işçi aç kalmamak uğruna bu vahşi pazarın üreticileri olmaktadır. Yine aynı şirketin kiralık katiller tutarak öldürttüğü bu işçilerin kanları üzerinden şişelenen bu içecek, tüketmemek için birçok nedeni içinde barındırmaktadır. Bu anlamda kapitalist tüketimi reddetmek kapitalizme karşı da daha dirençli olmamızı sağlayacak ve yaşamsal temel ihtiyaçlarımızı karşılayabileceğimiz kooperatifler ile başka bir üretim modeline olan ihtiya-

cı kaçınılmaz hale getirecektir. Kapitalizmin kültürel tüketim boyutunu ise bir kez daha düşünün! **Çünkü artık potansiyel tüketici olarak görülen nesnelliğin bir parçası olmak zorunda kalan bizler mutluluk, özgürlük, sevgi gibi birçok kavrama bile ancak bir metayı satın aldığımızda sahip olabiliyoruz.** Hemen herkesin evine girmiş televizyon ekranlarından hayatlarımıza akan 'başka' hayatları izliyoruz. İzlediğimiz bu renkli hayatlar bazen özendiğimiz için bazen gereklimişçesine hayatlarımıza yön vermeye çalışıyor. Her hafta ipe çektığımız dizilerin

senaryoları, oyuncuların karakterleri, giydikleri giysiler, söyledikleri o kadar belirleyici olabiliyor ki bu sayede kapitalizm kendine inanılmaz bir piyasa yaratıyor. **Bu tüketime endeksli piyasaya belki farkında olarak belki farkında olmayarak sadece bizi tüketiyor.** Çünkü televizyon ekranlarından hayatlarımıza akan kapitalist yaşam oldukça cezbedici. **Mesela artık kadın için güzellik Beren Saat gibi görünmek, yetenek Azra Akın gibi dans edebilmek, marifet Arzu Yalçındağ gibi kariyer yapmak, Müge Anlı gibi dobra! olmak yani onlara benzemek için onlar gibi görünmek, giyinmek, konuşmak 'ideal' olan.** Bu ideale ulaşmak içinse tüketmek zorunda kalmanın gerçekliği kaçınılmaz. Tüketmek için çalışmak zorunda kaldığımız bir yaşamın, tüketerek sömürünün de bir parçası olacağız. Çünkü bu sömürü küresel boyutta kadın alıcılardan da beslenmekte. Mesela; kozmetik endüstrisi kapitalizmin ideal kadını yaratmak için doğayı ve tüm canlıları yok etmektedir. Kapitalizmin tüketici kitleler olarak gördüğü biz kadınlar 'güzelleşmek' uğruna bu sömürden bihaber kozmetik ürünlerini satın almaktayız, yani bu sömürüye

ortak olmaktayız, bilerek ya da bilmeyerek kullanmaktayız ya da kullanmayı arzulamaktayız. Güzelleşmek uğruna neleri göze alacağız? Kapitalizm bizi bu renkli hayata ve bu sahte gerçekliğe özendirdikçe kölece çalışmaktan başka ne yapabiliriz? Bu şekilde tükettikçe asla kendimiz olamayacağız, ya günümüzde çağın hastalığı olarak tanımlanan depresyonun pençesinde boğuşacak, ya da sahte kişiliklerle sürdüreceğimiz bir hayatın yine sahte görüntüsüyle yaşamaya devam edeceğiz. Biz hep kapitalizm için çok şey harcayacağız. Ta ki bu sömürünün boyutunu fark edene kadar. Yani biz kadınlar kapitalizm tarafından bizlere sunulanları tükettiğimiz sürece kadın olacağız. Bazı kapitalist erkeklerin (Engin Ardıç'ın) belirttiği gibi kapitalizmin kadın olma kriterlerine uymayan "devrimci" kadınlar onlar için kara kuru bir bacıdan ibaret sayılacak. **Oysa bizim ihtiyacımız olan şey bu kapitalist değerler değil, kapitalizmden sıyrılmak ve kendimiz olup yaşamak.** Kapitalizmin hem üreten hem de tüketen öznesi biz kadınlar küresel kapitalizmi ve onun ilişkisini reddetmeliyiz. Özgür bir dünyanın hayalini şimdi, şu anda yüreklerimizde taşımalı, bugünden devrim olmalıyız.

1 Ocak 1994 Zapatist Devrimi'nden sonra toplumun tüm kesimlerinin yaptığı gibi kadınlarda sosyal ve ekonomik hayatlarını örgütlemeye başlayarak üretimlerini kooperatifler yoluyla dolaşıma sokmaya karar verdiler. Chlapas'lı kadınlar kooperatifleşerek kendi yaşamlarını paylaşma ve dayanışma ekseninde kuruyorlar

hayatlarımız çalınmadan hayallerimiz buluşmalı

Kapitalist düzen içerisinde biz kadınlar, hem emek hem de beden sömürsüne maruz kalıyoruz. Aynı zamanda iliklerimize kadar işlemiş, reflekslerimize kadar inmiş olan kapitalizmin birer sürdürücü, tüketen unsuru da yine biz kadınlar oluyoruz. Kapitalizm, kendisini sürdürmek için bizlere ihtiyaç duyar. Tüketilecek şeyin üretim aşamasında biz, paketlenme aşamasında biz, reyonlara dizilmesi aşamasında biz, satışında biz ve

tüketme aşamasında da yine biz insanlar oluruz. Bizler, kapitalist üretim içerisinde birer makinenin parçası oluruz. Neyi, neden ürettiğimizi anlamlandıramayız. Çünkü hep birileri için, birilerinin kârı için anlamlandıramadığımız düğmelere basar, kolları çeker, reyonları doldururuz. Ve yine bizler tüketiriz, üretimden bihaber olduğumuz, başkalarının sömürsünün simgesi olan malı tüketiriz. Bu düzenin işlemesi için bizler hem üretir hem de tüketiriz.

Fakat anlamlandıramadığımız bu üretim ve tüketim süreci zamanla bizlerin yaşantısını, bedenlerini, duygularını tüketmeye başlar. Bizlerin anlamlandıramadığı bu üretim, tüketim, tükenme süreci yaşamlarımıza kendi argümanlarıyla anlamlar katar. "Coca cola iç kendini iyi hisset.", " Max factor ile kendini güzel ve seksi hisset.", " Victoria Secret's defilelerinde hayal kur, iyi hisset." . Kapitalizm bizlere ürettirdiği anlamlarıyla yaşamlarımızı kuşatır. **Artık yaşamlarımız reklamlar kadar kısa sanılardan ibaret olmaya başlar. Bu sanılar dünyası içinde kendimizi yalnızca kapitalizmi tüketerek veya tüketmeyi hayal ederek iyi hissedeceğimizi düşünmeye başlar, sanıların arkasındaki gerçeklerden uzaklaşırız.** Halbuki, bu gerçekler hemen yanibaşımızda çoğu zaman yüzleştığımız ama çoğunlukla görmezden geldiğimiz kapitalizmin sömürsünün, yok edişinin gerçekliğidir. **Peki, bizler gerçekten güney Amerika'da 28 işçiyi bizzat öldürmüş olan Coca Colayı içerken iyi hissedebilecek miyiz?** Afrika'da yaşayan kadınların ceninleriyle yaratılan max factor güzelliyle iyi hissedebilecek miyiz? Çocuk işçileri her geçen gün sömüren

Victoria Secret's in sırrıyla iyi hissedebilecek miyiz? Her geçen gün sömürmeye devam eden kapitalizm, sanılarıyla donattığı yaşamlarımızda, yarattığı sahte özgürlük, iyilik hissiyatı ile yaşantımızın birçok gerçekliğinden bizleri uzaklaştırarak bizleri bencil bireyler haline dönüştürmek ister. Yok edişini, her geçen gün yaygınlaştırdığı sömürsünü meşru kılarak bu gerçeklikleri görmezden gelmemizi ve umursamamamızı sağlar. Oysaki bizden kilometrelerce uzakta bir insan ölse üzülmez miydik? Şimdi ne değişti ki? Yine insanlar ölüyor. Belki afetten, hastalıktan değil ama kapitalistlerin kârına kâr katmak için binlerce insan ölüme, sömürüye mahkûm ediliyor. Bırakın ölümü daha düne kadar birimiz açsa değerimizin karnı tok olmazdı. Fakat şimdi "bana dokunmayan yılan bin yaşasın", "Karnım tok sırtım pek" şiarlarıyla her geçen gün bencillik daha da artıyor. Peki, bencillik bu kadar artarken, bizler paylaşmayı unutturken gerçekten iyi hissedebilecek miyiz? Bencil bireyler haline dönüşmüş bizler, umursamazlığımızla gerçeklerden uzaklaşır, düzen içerisinde de gün geçtikte yalnızlaşırız. Kapitalizm içerisinde yalnızlaşan bizler, bu düzenin sunduğu hiyerarşik ilişki biçimleri içerisinde daha iyi, daha yüksek konumlara erişmek için diğerle-

rimizle rekabet haline gireriz. Bu zorlu rekabet ortamında bir yarış misali yalnız koşarız. Statümüzü arttırmak bu yarış içerisinde iyi olmamızı ve acımasız olmamızı gerektirir. Bu yüzden bizler, yanı başımızdakiyle dayanışmaktan kaçınıyoruz. Çünkü, her koyun kendi bacağından asılır. Oysaki bizler diğerimizin derdine derman olmaz mıydık? Birimizin yükü ağır olduğunda beraber taşıyamıydık? Neden beraber dayanışma içerisinde yaşamak yerine bu sistem içerisinde yalnızlaşmayı tercih ediyoruz? Peki, yalnız kaldıkça, dayanışmadan yoksunlaştıkça iyi hissedebilecek miyiz? Peki nasıl gerçekten iyi hissedebiliriz? Sahte iyilerin yarattığı hislerden nasıl kurtulabiliriz? Özgürce düşleyebileceğimiz, hissedebileceğimiz yeni bir yaşamı nasıl yaratabiliriz? Kendimizi gerçekten iyi hissetmemiz, sahte hislerden kurtulmamız ve özgürce düşleyebilmemiz, şimdiden dönüştüreceğimiz yaşamlarımızda ve kurduğumuz ilişki biçimlerinde mümkün olacaktır. **Bugünden kurduğumuz ilişkilerde iktidarı yok edip, paylaşma ve dayanışma ilişkilerini yarattığımızda, kapitalizmin yaratmış olduğu bencil ve rekabetçi ilişkiyi yok edebiliriz.** Kapitalizmin yaşamlarımıza karşı bütünlüklü bir şekilde sürdürdüğü saldırılara

karşı birlikte direnerek, yaratacağımız yeni, özgür bir dünya için mücadelemizi yükseltebiliriz.

Bugün, yaşadığımız coğrafyada birçok kadın bu sistemin adaletsizliklerine, sömürüsüne, katliamlarına karşı direnişini sürdürmekte. Patronlara karşı direnen işçi kadınların, toprağını, suyunu HES şirketlerine vermeyen köylü kadınların, köyünden göç etmek zorunda bırakılan, kültürü, varlığı yok sayılan savaşın kadınlarının direnişleri hiçbir şekilde görmezden ve duymazdan gelinemez. Çünkü, onların yaşamlarına yapılan saldırılar tüm kadınlara yani hepimize yapılan saldırılardır. Hepimizin yaşamlarına, düşlerine, duygularına yapılan saldırılardır. Biz kadınlar için direniş kaçınılmazdır. Bizler, bu sistemin adaletsizliklerine, saldırılarına karşı direniyoruz. Bizlere sunulan sahte, adaletsiz, iktidarlı dünyayı değil, özgürce düşleyebileceğimiz; iktidarsız, adaletli ve gerçek bir yaşamı yaratmak için direniyoruz. Direndikçe de özgürleşiyoruz. Ama sadece benim ve senin değil, bizim direnişimiz bizleri özgürleştirebilir. Biz olursak yıkabilir ve yeniden yaratabiliriz.

Bu yüzden tüm kadınlara diyoruz ki; hayatlarımız çalınmadan, hayallerimiz buluşmalı.

KADIN MÜCADELESİ NEDEN KAPİTALİZME KARŞI OLMAK ZORUNDADIR?

Bu yazı, kadının ezilen konuma geçmesinin toplumsal ve tarihsel dönüşümlerine, bu ezilme durumuna karşı kadın mücadelesinin neden anti kapitalist olmayı zorunlu kıldığı gerçekliği üzerine bir giriş niteliindedir. Bütünlüklü bir mücadelenin, bütünlüklü bir ezilme durumundan doğarak geliştiğini bilen bizler için, bu bütünü anlamak, onunla mücadele etmek kadar tamamlayıcı bir önem taşımaktadır.

Tarihte ezilen bir sınıf olarak 'kadın'

Kadınların toplumsal yaşantı içerisinde ezilen konuma geçmesinin, hangi tarihsel dönüşümlerle ortaya çıktığı üzerine pek çok yorum mevcut. Ancak iktidarın tarihsel gelişimine bakılınca, kadınların ezilmesinin aile, özel mülkiyet ve devlet kavramlarının oluşmasıyla eş güdümlü, insanın insan üstündeki iktidarı kurmaya başlaması ile kendini gösteren sınıflı toplumla oldukça yakından bir bağı olduğu rahatça söylenebilir. Tarihin en büyük kırılmalarının yaşandığı, özellikle devletsileşmenin en belirgin hale geldiği Sümer toplumunda, çok uzun süreler boyunca 'ana' merkezli, hiyerarşisiz, dayanışmaya bağlı ortaklaşa bir yaşam sürmekteydi. İnsanlığın ilk defa birlikte yaşama formu olarak da adlandırılan klanlar, hâkimiyet değil paylaşma ve dayanışma ilişkisine dayanmaktaydı. Bu klanlar, bireysel birikimi bir günah olarak görürken, bayramlarını kendi ihtiyaç

fazlalarını dağıtmak için yaparlardı. Ancak zamanla bu komünal ve ana odaklı yaşam, yerini iktidar düşkünü Sümer rahiplerinin, ortaya çıkan artı değere göz dikmesiyle birlikte, siteleşen ve merkezleşen iktidara bırakmasına sebep oldu. Rahipler halkın üretim fazlalarını Ziggurat'larda biriktirirken, aynı zamanda tarihin ilk haremi ve halk için oluşturulan genelevi de bu süreçte aynı ra-

hipler tarafından oluşturulmuştu. Sümer destanlarının en şaşılahtı hikâyeleri, erkek tanrı 'Enki' ile kadınların sembolleşmiş tanrıçası 'Ninhursag' arasında olanlardı. Ana tanrıça Ninhursag, tanrıların bahçesinde yetiştirdiği sekiz bitkiyi yememesi gerektiğini bilmesine rağmen bitkileri yiyen Tanrı Enki'yi 'sana bir daha yaşamın gözüyle bakmayacağım' diyerek lanetlemiş ve onun ölümcül hastalıklara yakalanmasına sebep olmuştur. Toplumsal yaşantının mitolojilere yansıdığı böylesi bir tarihsel süreçte, oldukça belirgin hale gelen Ninhursag-Enki çatışmasının topluma yansımaları gözlemek daha da kolaylaşmaktadır. Merkezleşerek bir iktidar aygıtına dönüşmek için çabalayan Enki'ye karşı, Dicle Fırat havzasının etrafında yoğunlaşan sömürüyle savaşan Ninhursag'ın Mezopotamya'nın göbeğinde verdiği bu mücadele, aslında doğanın erkeğe, kadının erke ve komünün devlete verdiği ilk özgürlük savaşı olmuştur. Amargi, Sümer destanlarında tarihte ilk defa 'özgürlük' manasına gelen kelime olarak kullanılırken, aynı zamanda 'anaya dönüşü' ifade ediyordu. İlk sömürünün kadınlar üzerinde ortaya çıkmasına karşın 'özgürlük' kavramı da tarihte ilk defa komünal değerleri savunmak amacıyla Sümer toplumunda kullanıldı.

Böylece Sümer toplumunda ortak yaşam ve dayanışmaya bağlı organik toplumun karşısına çıkan hiyerarşik yapı, kadınlara karşı erkeklerin iktidarını, doğa üzerinde insanı, gençlere karşı yaşlılarınkini, toplum üzerinde şamanları, papazları ya da tanrı kralları, bir toplumsal sınıf üzerinde diğerini ve en geniş manada toplum üzerinde devletin iktidarını organize etmişti. Özgürlük ise, ismen ve uğruna mücadele verilen bir kavram olarak ilk defa, tarih sahnesine bu şekilde geldi. Elbette insanın insan üzerindeki tahakkümünün ilk görüntüsü olan ataerkilliğin, böylesi bir tarihsel sürece tekabül ettiği yorumuna ulaşmamız, geçmişi özlemle yad etmek ya da anaerkil toplumu kutsamak amacını taşımamaktadır. Bu tarihsel bulgular, toplumsal ilk tepkileri ölçmek açısından önem taşımakla birlikte, bütünlüklü bir tahakkümün oluşum sürecinin izlenmesinde de ipucu işlevi görmektedir.

Bütün İktidarlara Karşı: Devlet, Kapitalizm ve Kadın

Kurumsal bir devlet kavramı ortaya çıkmamakla birlikte, 'devletsi' ilişkileri farklı biçimlerde kurarak çoğaltan tarihsel süreçler, etkisi yüzyıllarca devam edecek feodalizmin de tohumlarını atmış, aynı zamanda kapitalist artı değer birikimi ve tüketim ilişkilerini de günümüze kadar

taşımıştır. Böylece birbirinden farklı gibi görünen, ancak birbirinden beslenerek var olan ve iç içe geçmiş bu sömürü sistemleri, tarih sahnesinde her ne kadar çizgisel ve birbirini takip eden farklı dönemler gibi görünse de, birbirini besleyerek ve birbirinin içinden doğarak gelişen tahakküm süreçlerinden öteye gitmemişlerdir. Bugün kapitalizmin en demokratik silahlarından biri olan devlet, meşru yasalarıyla kadını dilediğince baskılamakta, her türlü cinsiyetçi uygulamayı kadına 'haddini bildirmek' için kullanmakta iken, devletin kapitalizmden, kapitalizmin devletten geri kalır hiçbir yanı yoktur. Şiddetin asıl kaynağı devletin, kadını şiddetten korumakla mükellef kılındığı bir sistemde, kadın, devletten yasa talep ederek değil, ancak devlete karşı saf tutarak ve onunla doğrudan mücadele ederek gerçekten özgür olabilecektir. **Emma Goldman'ın da belirttiği gibi, "Almayı arzuladığımız kadar hürriyetimiz var bizim. Anarşizm bu nedenle doğrudan eylemi, tüm ekonomik, toplumsal ve ahlaki yasa ve sınırlamalara açıkça meydan okunmasını ve bunlara karşı mücadele edilmesini savunur."** [1] Bugün sistem, biz kadınlara, kölelik sistemlerinden birini 'özgürce' seçmeyi dayatmaktadır. Sanki başka hiçbir alternatifimiz

yokmuş gibi, bu köleci sistemlerden birini seçmeyi bir özgürlük, yeni bir takvim olarak sunmaktadır. Feodalizmin kadınları evlerine kapatarak birer köle haline getiren sömürü sistemi ile kapitalizmin kadınların duygusunu, bedenini, emeğini yani doğrudan yaşamını metalaştırarak onları ücretli/ücretsiz köleler haline getirdiği 'modern kölelik sistemi' arasında 'özgür' bir tercih yapılamaz. Ya da hangisinin hangisinden daha çok sömürü içerdiği gibi bir kör dövüşüne girmek, kadın sorununun gerçek bir çözümüne yardımcı olur mu? Açıktır ki, feodalizm bugün hala kapitalist toplum içerisinde varlığını şekil değiştirerek sürdürmektedir. Kapitalist toplum ise, ucuz iş gücü arzını sağlamak, pazarları ve devasa sektörlerini büyütmek için feodalizmin kendisine bıraktığı mirası taşımak zorundadır. Burada iki sistem arasında bir tercih değil, ancak ve ancak birbirine geçmiş sömürü sistemlerinden vazgeçiş ve toptan bir mücadele ederek kazanılan özgürlükten söz edilebilecektir.

Kadının sınıfı

Elbette tarihten günümüze yaklaştıkça, farklı yorumlar mücadeleye saflarını belirgilenleştirerek etki alanlarını genişletti.

Engels'in, kadının ezilmesini sınıf kavramına bağlamasına karşın, Kropotkin, cinsiyetler arası ezilme durumunu sınıflı toplumdaki hiyerarşik yapının ortaya çıkmasına dayandırır. Cinsiyetler arası hiyerarşi, türlü devletsi yapıların toplum içerisine sızmaya başladığı zamana denk düşmektedir. ***Hiyerarşinin başlangıcını, patriyarkal ailenin ortaya çıkışına dayandıran Kropotkin, bireysel servet ve güç toplamayla bunların babadan oğula aktarılmasını, cinsiyetler arası hiyerarşinin kaynağı olarak gösterir.*** Bu noktada, cinsiyet meselesini salt ekonomik bir sınıf zemininde açıklama çabasına karşın, meselelerin sınıfsal ve cinsiyetçi tahakkümün 'bütünlüklü' ve birleşik bir ezen-ezilen ilişkisine dayandığı yargısına ulaşmak, çözüme daha yakındır. Nitekim sınıf kavramı hakkında Malatesta'nın ezen-ezilen tahlili, bu meseleyi yorumlamakta ciddi bir başarı göstermiştir. ***Bu noktada, ekonomik, politik ve moral bakımdan tutsak edilmiş tüm insanların ezilme biçimlerini karşısına alan ve tahakkümün her tür-lüsüne karşı çıkan bir anlayış, kapitalizmi karşısında almayan bir kadın mücade-***

lesinin samimiyetini sorgulamak mecburiyetindedir. İşyerinden sokağa, sokaktan eve yaşamın bütün alanlarında birer ezilen özneye dönüşen kadın, kapitalizmin sosyal yıkımını her an yaşamaktadır. Kapitalizmin yaşamı böylesine sömürdüğü bir durumda ne tek başına ekonomik ne de tek başına sosyal olarak bu durum incelenebilir, çünkü bu her iki durum da iç içe geçmiş bütünlüklü bir saldırının parçalarıdır. Öte yandan, erkeğin kadın üzerindeki tahakkümünü irdelerken, artı değere el koyulması suretiyle ekonomik sömürünün de tohumlarını atan bu tarihsel süreci, yalnızca bir kimlik meselesi olarak görmek kadın mücadelesini bütünlüğünden koparacaktır. Bu tutum, dünyada küresel boyutta milyarlarca kadın üzerinde gerçekleşen sömürünün örtülü bir şekilde devam etmesine sebep olacaktır. ***Bununla birlikte, kadın mücadelesini sadece ekonomik bir sınıf tahlili çerçevesinde, 'devrim gelecek kadın kurtulacak' şiarıyla sürdürmek, kadının işçi sıfatına bile sahip olmadan kapatıldığı ev içindeki mevcut rollerini ve yaşamının tüm alanlarındaki görünmeyen tahakkümleri yok etmek noktasında yetersiz kalacaktır.***

Mesele yalnızca 'erkeğin kadın üstünde' ya da 'ekonomik bir sınıfın diğer sınıf üzerindeki' tahakkümü değil; iktidarın, erkin ve sermayenin, tüm bir yaşamla kurduğu ilişki biçiminde yatmaktadır. **Tek derdi 'erk'ekleşerek iktidarı ele geçirmek olan bir kadının özgürleşmesi, kapitalizmin hâkimiyet alanını genişletmesinden başka hiçbir mana taşımaz.** İktidar el değiştirmiş, erk artık kadın görünümüne bürünmüştür. Bu noktada, iktidar ve hiyerarşinin yarattığı tahakküm biçimleri, biyolojik bir varoluş noktasından değil, kültürel, ahlaki ve politik bir kavram olarak

incelenmeli ve yaşamsalın politik- le bulunduğu noktada ele alınarak, mücadele hattını da bu zeminde ve bugünden oluşturmalıdır. **Bu noktada bugünden yaşamlarımızın dönüştürülmesi, kapitalizme karşı yeni bir yaşamın yapılandırılması, bizler için özgürlük tahayyülümüzün gerçekleşmesinde uzun soluklu bir mücadele olacaktır.**

(Bugünden toplumsal yaşamın yeniden yapılandırılması konusu, gelecek sayımızda işlenecektir.)

Brezilya'da kapitalist sömürüye karşı, yaşadıkları toprakları işgal ederek hem sosyal hem de ekonomik dönüşümün parçası olan "topraksız kadınlar" yıllardır yeni bir yaşamın nasıl yaratılacağını tüm dirençleriyle göstermektedirler.

Bakırköy Kadın Kapalı Cezaevi
8 Mart 2012

ÖN GÜRLÜK

kadinlar.sokakta.org

Birimiz bile özgür değilsek hepimiz tutsağız